

Arbeidsprosesser

Deleplukk.

Flåten av fartøy som ønskes vernet vokser, men man må nok innse at ikke alt lar seg berge. I noen tilfeller er forfallet kommet for langt, eller det finnes ikke enkeltpersoner eller miljøer som ser seg i stand til å ivareta fartøyet. Dermed må det destrueres. Fartøy kan og få så store skader i havari eller brann at det ikke er nok kildemateriale til gjenoppbygging. Det kan likevel være mange interessante deler som kan berges og gjenbrukes på andre prosjekter.

Gamle deler viktige

De fleste standarddeler og produkter fra underleverandører som tidligere ble benyttet ved nybygg på verft, er naturlig nok gått ut av produksjon. Modeller, former og tegninger på mye av utstyret som ble produsert på de enkelte verft og båtbyggeri er også ofte gått tapt. Det er derfor av stor betydning for fartøyvernet at komponenter sikres for ettertiden til bruk på kommende prosjekter. Dette gir økt autentisitet. Det er svært kostbart å få spesialprodusert enkelt-

komponenter, spesielt om det ikke finnes modeller eller tekniske tegninger og beskrivelser.

Delelagre

I 2011 ble det opprettet et «Nasjonalt delelager for fartøyvern» ved Nordnorsk Fartøyvernssenter, og i etterkant har også lignende lokaliteter kommet til ved de to andre fartøyvernssentrene. Lagerbeholdningene er basert på tidligere lagrede deler i fartøyvernssentrene eie, og deler fra forskjellige fartøy som ble hugget og som fikk prosjektmidler for å demontere brukbare gjenstander. Etter opprettelsen av lagrene er det donert en rekke gjenstander fra privatpersoner. I tillegg til fysiske lagre ved fartøyvernssentrene, er det utviklet et nettsted, «delebanken.no», der brukte fartøydeler kan omsettes, formidles og etterlyses av private og bedrifter. Ideen er at alle tilgjengelige deler skal registreres og gjøres søkbare på nett. Nettstedet er gratis å bruke og fyller en formidlingsfunksjon utover de fysiske lagrene.

Egne lagre har begrensning på kapasiteten og kostnader knyttet til logistikk og

Strukturerings av fiskeflåten har ført til en hel del hugging av fartøy. Mye gode deler har gått «i saksa».

drift. Derfor er det gjerne hensiktsmessig at så mye deler som mulig forblir lagret lokalt, og selges eller videreformidles av den enkelte eier.

Hva er interessant å ta vare på?

I utgangspunktet er alle typer gjenstander

Riktige dørbeslag bidrar til et mere autentisk fartøy, men kan være vanskelige å få tak i.

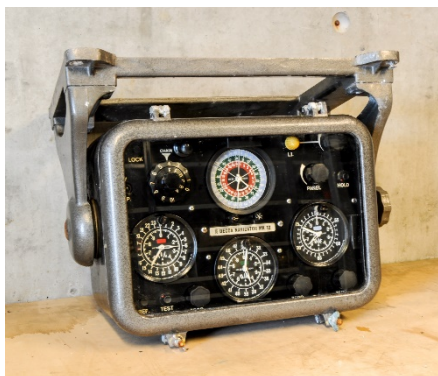

Denne arbeidslampe er kanskje i dårlig forfatning, men den har fortsatt sine skjøreste deler intakt. Den kan dermed bli «donor» for å istandsette ei tilsvarende lampe.

Dekkslys med hele glass bør absolutt tas vare på.

som er relaterte til fartøy og kystkultur interessante. Alt fra innredningsdetaljer som dørhengsler, knagger, tannglassholdere, skaplukkere, til maskindeler og hele komponenter som motorer, vinsjer, pumper og ovner. Imidlertid er det gjerne serieproduserte deler som er de mest interessante. Spesiellagde skap, baugruller etc. kan gjenkapes så lenge produksjonsteknikkene

Ikke alle gjenstander er like aktuelle til bruk i båt. En del navigasjonsutstyr og kommunikasjonsutstyr støttes ikke lengre, men kan allikevel være interessant i formidlingsøyemed.

Nøkkelen kan være kjekk å ha.

er utbredt håndverk, og ikke omfatter bruk av spesialverktøy som støpemaler o.l.

Mange ting med dekorativ verdi blir ofte plukket av fartøy som ratt, kompasshus, lanterner og lignende. Men andre detaljer er vel så viktige, som f.eks. dekkflenser, håndtak, lysventiler, halegatt, kryssholt og dørlåser. Mye fint kan skaffes nytt fra utlandet, men disse delene er for det meste beregnet på lystbåtmarkedet, og virker gjerne noe malplasserte på yrkesfartøyene, - de er gjerne laget i en litt annen stil enn det som var produsert her til lands.

Utrustning og deler til fartøy er også en viktig del av norsk industri- og kulturhistorie. Noe bør kanskje bevares for ettertiden i samlinger og museer, og heller kunne tjene som modeller for evt. nyproduksjon.

I mange tilfeller er gjenstander i generelt dårlig forfatning, mens noen av bestanddelene er fullt brukbare. Selv om toppen på en gammel semidiesel er dårlig, kan motoren fortsatt ha mange fullgode deler. – Det samme gjelder f.eks. dekklys og lanterner, - selv om braketten er brukket av, kan fortsatt glassene og beskyttelsesgitrene være akkurat det som trengs for å reparere tilsvarende gjenstander. Vurder derfor hva andre kan ha bruk for før du kaster.

De tre fartøyvernssentrene og Riksantikvaren kan kontaktes for veiledning og råd vedrørende ivaretagelse av deler for fartøyvernet.

Bruk Delebanken.no

Formålet med «Delebanken.no» er å gi ei plattform hvor deler som er interessante for fartøyvernet kan samles. Bruken er gratis, og du setter selv dine betingelser for å avhende dine gjenstander. Kanskje vil du bytte i deler til en bestemt motor, kanskje gir du bort gjenstanden dersom den kommer i bruk – det er opp til deg. Nettstedet er avhengig av aktivitet og et visst utvalg, ellers blir fort uinteressant for brukerne.

Link til Delebanken.no

<http://www.delebanken.no>

Nyttige kontakter:

Hardanger Fartøyvernssenter; www.fartoyvern.no

Nordnorsk Fartøyvernssenter; www.nnfa.no

Bredalsholmen Dokk og Fartøyvernssenter; www.bredalsholmen.no

Norsk Forening for Fartøyvern; www.norsk-fartoyvern.no

Riksantikvaren; www.ra.no

Forfatter:

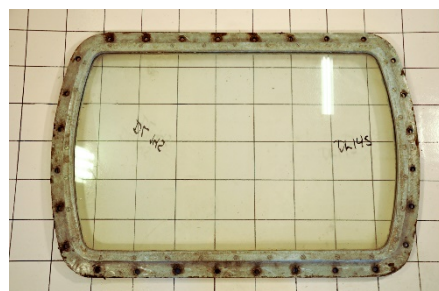
Nils Marius Johansen, Nordnorsk Fartøyvernssenter

Publisert:

Desember 2015

I annonser på delebanken.no kan det være greit å legge ved bilder med relevante opplysninger.

Fotografer gjerne deler du vil selge sammen med f.els. ei fystikkeske eller annet som gir hint om objektets størrelse, eller som her, med et rutenett delt i f.eks. desimeter.

Dekkpumpa er ikke komplett, men eksisterende deler er i relativt god stand, og kan være akkurat det som trengs i et gitt tilfelle. Å produsere en slik gjenstand ny ville blitt en kostbar affære.